

## Goede praktijken voor veiligheid en gezondheid in de gezondheidssector, online

Ongeveer 10% van alle werknemers in de Europese Unie werkt in de gezondheids- en welzijnssector, van wie een groot deel in ziekenhuizen. Dit betekent dat de gezondheidszorg, met haar grote verscheidenheid aan banen, een van de grootste werkgevers van Europa is. Ongeveer 77% van deze beroepsbevolking is vrouw. Volgens Europese gegevens ligt het aantal arbeidsongevallen in de gezondheidssector 34% hoger dan het gemiddelde van de EU als geheel. Het aantal arbeidsgebonden aandoeningen aan het bewegingsapparaat in de sector is bovendien erg hoog: alleen in de bouw zijn er meer <sup>(1)</sup>. Dit factsheet geeft een kort overzicht van veiligheid en gezondheid op het werk in de gezondheidssector, en geeft aan waar, op de website van het Agentschap, hierover informatie gevonden kan worden.

De belangrijkste risicofactoren en daarmee samenhangende gezondheidsproblemen in de gezondheidssector zijn goed gedocumenteerd <sup>(2)</sup>. Het gaat hier onder meer om:

- belasting van het bewegingsapparaat - slechte lichaamshouding bij het werk, zware lasten;
- biologische agentia - micro-organismen, virussen zoals HIV en hepatitis B, besmet bloed;
- chemische stoffen - waaronder ontsmettingsmiddelen, verdovingsgassen en antibiotica die schadelijk voor de huid en het ademhalingsstelsel en kankerverwekkend kunnen zijn;
- stralingsrisico's;
- werk in ploegdienst, onregelmatige werktijden en nachtdienst;
- openbare geweldpleging;
- andere factoren die bijdragen aan stress – traumatische situaties, aspecten in samenhang met de werkindeling; betrekkingen met collega's;
- ongevallen op het werk - valpartijen, snijwonden, verwonding door naalden, elektrische schokken enz.

De webafdeling "Thema's" biedt links naar sites met informatie over de afzonderlijke onderwerpen.

Risicobeoordeling en effectief beheer van gezondheid en veiligheid zijn de sleutels waarmee arbeidsrisico's waaraan werknemers in de gezondheidszorg blootstaan, kunnen worden voorkomen en teruggedrongen.

Dat houdt o.a. in dat men beschikt over een operationeel systeem voor gezondheids- en veiligheidsbeheer, dat er een preventief beleid bestaat en er risicobeoordelingen worden uitgevoerd, dat training wordt gegeven, dat men overleg pleegt met werknemers, dat preventiediensten voldoende middelen hebben, en dat OSH wordt geïntegreerd in andere administratieve processen zoals aankoop en openbare aanbestedingen. Meer in het bijzonder betekent dit

- beoordeling van risico's door te kijken naar de aanwezige gevaren en vast te stellen wie er op welke manier schade zou kunnen oplopen, en adequate actie ondernemen om dat te voorkomen, waarbij preventie aan de bron voorop staat.
- Overleg met werknemers en bevordering van actieve deelname door werknemersvertegenwoordigers, bijvoorbeeld in de vorm van arbocommissies of veiligheidscomités, maakt een belangrijk deel uit van succesvol beheer.

Ga naar de "Lijst van thema's" en klik op het onderdeel "beheer" voor links naar meer informatie.

Alle beroepsgroepen in deze sector staan bloot aan gevaren: niet alleen verplegend personeel maar ook ondersteunend personeel en werklieden, en een heel scala vakmensen, waaronder laboranten en anesthesisten. Klik op het onderdeel "beroepen" onder "Thema's" voor beroepsspecifieke links.

De webfunctie bevat links naar een breed scala aan informatie. Er zijn op kwaliteit gecontroleerde links van lidstaten en daarbuiten. Zo zijn er links naar belangrijke OSH-instanties, vakbonden en werkgeversverenigingen en niet-gouvernementele organisaties.

[http://europe.osha.eu.int/good\\_practice/healthcare/](http://europe.osha.eu.int/good_practice/healthcare/)



The screenshot shows the 'Health Care Sector' page on the OSHA website. It features a navigation menu on the left with categories like 'Home', 'About OSHA', 'Legislation', 'Best Practices', 'Research', 'Statistics', 'Guidance', 'Training', 'Topics', 'Publications', 'Events', 'News', 'Search', 'Help', 'Comments', 'Language', 'Index', 'What's New', 'Translation Help', and 'Agency Info'. The main content area is titled 'Health Care Sector' and includes an introduction, a list of topics, a list of providers, an online forum link, and translation help. A disclaimer is also present. The page is designed to provide practical information on safety and health at work in the health care sector, including links to good practice and practical guidelines.

<sup>(1)</sup> Zie Eurostat Statistics in Focus Theme 3, 16/2001 and 17/2001, Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen, Luxemburg.

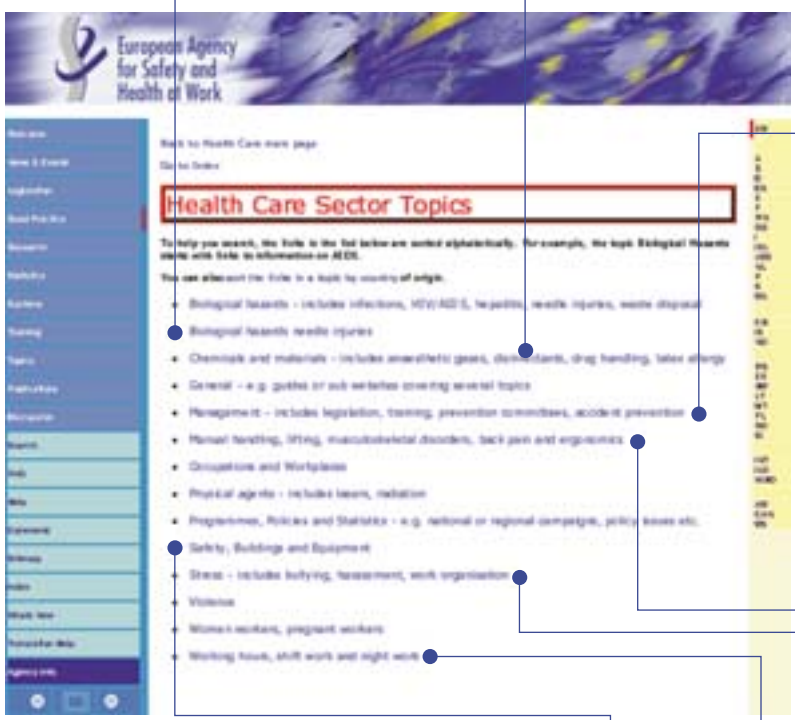
<sup>(2)</sup> Zie bijvoorbeeld 'Working Conditions in Hospitals in the European Union', Europese Stichting tot verbetering van de levens- en arbeidsomstandigheden, EF/95/27/EN, ISBN 92-827-5776-5.

**Verwonding door naalden:** Verwonding van personeel door gebruikte injectiespuiten kan zowel fysieke als emotionele schade berokkenen, wegens mogelijke besmetting met in het bloed aanwezige overdraagbare virussen zoals HIV of hepatitis B of C. Preventiemaatregelen zijn onder meer:

- naalden niet gebruiken waar veilige en effectieve alternatieve voorhanden zijn;
- het inzetten van toestellen met veiligheidsinrichtingen en het evalueren van deze toestellen op effectiviteit en bruikbaarheid;
- het veiliger maken van werkmethodes waarbij het gevaar van verwonding door naalden bestaat; het opnieuw afdekken van injectienaalden (hergebruik van doppen) vermijden.
- het trainen van werknemers in het veilige gebruik van naalden, en in het gebruik van speciale afvalcontainers voor gebruikt(e) naalden, glas(scherven) e.d.

Werknemers in de gezondheidszorg lopen, wegens de beschermende handschoenen die zij gebruiken, kans een **latexallergie** te ontwikkelen. Mogelijke allergische reacties zijn onder meer huiduitslag, aandoeningen aan neus, neusholten en ogen, astma en zelfs shock. Preventiemaatregelen zijn onder meer:

- gebruik van handschoenen die weinig latexeiwitten afgeven;
- beperking van het gebruik van latex handschoenen tot taken waar er infectiegevaar bestaat;
- gebruik van poedervrije handschoenen waar en wanneer mogelijk;
- goede hygiëne zoals handen wassen, en het gebruiken van beschermende huidcrèmes samen met latex handschoenen mijden.



Werk in ziekenhuizen, klinieken, e.d. valt onder de vele **EU-richtlijnen inzake veiligheid en gezondheid op het werk**. Lidstaten hebben deze richtlijnen ten uitvoer gebracht door wetgeving en aanvullende richtsnoeren en gedragscodes. Een "kader"richtlijn stelt de basis van goed beheer vast en bestrijkt alle gevaren die in de gezondheidssector voorkomen. Andere richtlijnen gaan dieper in op specifieke risico's.

Bij het werken met patiënten moet men vaak tillen, **(zware) lasten manueel hanteren en belastende lichaamshoudingen** aannemen. Hetzelfde geldt voor allerlei andere bezigheden zoals wasgoedverwerking, het laden en lossen van goederen en voorraden, het voortduwen van karretjes, bedden, vuilniscontainers enz, en schoonmaakwerkzaamheden. Maar ook op de afdeling chirurgie en in laboratoria bestaat de kans op oneigenlijke belasting van het lichaam. Preventie betekent onder meer rekening houden met het volgende:

- zijn de banen geëvalueerd op manueel hanteren en vermoeiende houdingen?
- bestaat de mogelijkheid om technische hulpmiddelen of verstelbare apparatuur in te zetten?
- kan de werkplek anders worden ingedeeld om het probleem te voorkomen of te verminderen?
- worden er trainingen gegeven?
- zijn gezondheidbewakings- en revalidatiediensten voorhanden?

Aandacht voor **verwarmings- en verlichtingsinstallaties en de kwaliteit van de lucht** in gebouwen is in de gezondheidszorg net zo belangrijk als in andere sectoren.

**Ploegendienst** en nachtwerk kunnen een aantal gezondheidsproblemen veroorzaken, en dragen bij aan stress op het werk. Preventie- en beheersingsmaatregelen richten zich o.a. op verbetering van de werkindeling, zoals

- zijn de ploegendiensten gebaseerd op een "natuurlijk verloop" waarbij eerst dagdienst wordt gedraaid, dan avonddienst en dan nachtdienst?
- krijgen werknemers die nachtdienst draaien voldoende tijd om het slaaptekort in te halen?
- is het aantal pauzes tijdens de ploegendienst voldoende?
- worden ploegendiensten voldoende lang van tevoren gepland en aan het personeel doorgegeven?
- worden niet-geplande wijzigingen tot een minimum beperkt?

**Psychosociale problemen** zoals openbare geweldpleging, intimidatie door collega's en andere stressfactoren blijken in de gezondheidszorg veel voor te komen. Daarnaast is het contact met mensen die pijn lijden of dood gaan een bron van stress, alsook gebrek aan autonomie, eentonig werk (sommige banen), gebrek aan teamwerk, eenzaam werk en gebrek aan steun en feedback. Preventie en beheersing zijn echter mogelijk.

**De werknemer is niet de enige die gebaat is bij betere gezondheids- en veiligheidsprestaties in de gezondheidssector, want de patiënt wint ook, en bovendien kunnen kosten worden verminderd.**